

Aldring og helse

Nasjonal kompetansetjeneste

Fagskolen aldring og helse

Høyere yrkesfaglig utdanning

Studieplan

for

Demensomsorg og alderspsykiatri

Innholdsfortegnelse

1.0 Fagskoleutdanning i Demensomsorg og alderspsykiatri.....	4
1.1 Fagskoleutdanning	4
1.2 Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse (Aldring og helse).....	5
1.3 Demensomsorg og Alderspsykiatri	5
2.0 Mål og læringsutbytte.....	7
2.1 Læringsutbytte etter fullført utdanning	8
3.0 Opptakskrav	10
3.1 Realkompetansevurdering	10
4.0 Pedagogisk grunnsyn.....	10
5.0 Undervisnings- og arbeidsformer	11
5.1 Kontakt og oppfølging av studenter	12
5.2 Krav til teknologi og dataferdigheter	12
5.3 Læringsplattform (LMS)	12
5.4 Nett- og læringsgruppemøter	12
5.5 Fellessamlinger.....	13
5.6 Praksis	13
5.7 Pensum	14
6.0 Vurderings- og eksamensordninger	14
6.1 mappevurdering.....	14
6.2 Eksamen	15
6.3 Vurdering av praksis	15
6.4 Vurderingsskala.....	15
7.0 Vitnemål	16
8.0 Organisering, innhold og læringsutbytte	17
8.1 Studiets organisering	17
9.0 Emne 1. Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene.....	18
9.1 Læringsutbytte etter fullført emne 1.....	18
9.2 Sentrale temaer i Emne 1	19
10 Emne 2. Demens og psykiske sykdommer hos eldre	21
10.1 Læringsutbytte etter fullført emne 2.....	21
10.2 Sentrale temaer i Emne 2	22
11.0 Emne 3. Demens og alderspsykiatri - fordypningsarbeid	24

11.1 Læringsutbytte etter fullført fordypningsarbeid emne 3:	25
12.0 Emne 4. Miljøbehandling	25
12.1 Læringsutbytte etter fullført emne 4.....	26
12.2 Sentrale temaer i Emne 4	27
13.0 Emne 5. Miljøbehandling i praksis – eksamen	29
13.1 Læringsutbytte etter fullført Emne 5	29
14.0 Praksis - læringsutbytte	30
14.1 Læringsutbytte i praksis	31

Revidert juni 2021

1.0 Fagskoleutdanning i Demensomsorg og alderspsykiatri

1.1 Fagskoleutdanning

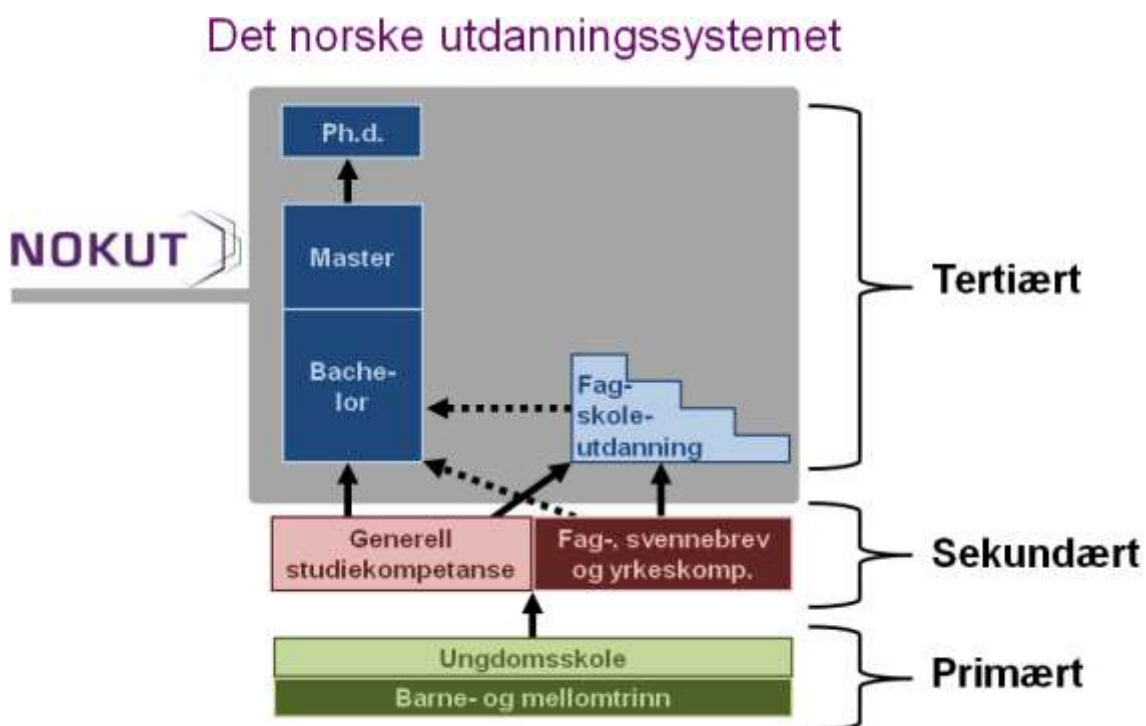
Fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk forståelse som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere, brukere/pasienter og pårørende.

Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse-, oppvekst- og sosialektoren.

I det formelle skolesystemet plasseres fagskoleutdanningen på nivå over videregående skole og betegnes som høyere yrkesfaglig utdanning. Den skal være praktisk og yrkesrettet, mens høgskoleutdanning er akademisk og forskningsbasert.

Utdanningene som tilbys ved fagskoler legger sterk vekt på tette bånd til arbeidslivet, og kalles "arbeidslivets utdanning". Studentene er gjerne ansatte i en virksomhet der det er aktuelt og ønskelig med kompetanseheving og fordypning innen demensomsorg og alderspsykiatri. Å lære seg å kombinere teori med praksis gjennom å arbeide med virkelighetsnære utfordringer er sentralt.

Fagskoler reguleres av Lov om høyere yrkesfaglig utdanning og utdanningene akkrediteres av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT).

1.2 Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse (Aldring og helse)

Aldring og helse er en nasjonal kompetansetjeneste som har mange oppgaver knyttet til kompetanseheving og forskning. Fag- og forskningsprosjekter foregår i nært samarbeid med fagpersoner og fagmiljøer i kommuner og ved sykehus. Aldring og helse startet fagskoleutdanning i demensomsorg og alderspsykiatri i 2008 og i 2013 ble tilbudet utvidet med fagskoleutdanning innen Utviklingshemning og aldring. Fagmiljøet ved Aldring og helse kommer studentene til gode.

Fagskolen Aldring og helse

Fagskolen Aldring og helse er et utdanningstilbud ved Nasjonale kompetansetjeneste for aldring og helse. Den er ettårig og gjennomføres på deltid over to år. Tilbudet er nett- og samlingsbasert. Den gir 60 studiepoeng og Fagskolegrad. Kvaliteten i utdanningen er godkjent i samsvar med nasjonale krav til fagskoleutdanning (NOKUT).

Med bakgrunn i Demensplan 2015 og Kompetanseløftets satsning, startet Aldring og helse fagskoletilbudet i 2008. Videreføringen av Demensplan 2020, Kompetanseløft 2020 og Stortingsmelding 15 «Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre» aktualiserte behovet for utdanningen. Fra 2013 har Aldring og helse også tilbydd utdanning innen Utviklingshemning og aldring.

Siden oppstarten i 2008 er Tønsberg blitt brukt som samlingssted i det nasjonale tilbudet. Fra og med 2015 har studietilbud blitt etablert på andre studiesteder lokalt og regionalt.

1.3 Demensomsorg og Alderspsykiatri

Demens

Demens er et samlebegrep på flere kroniske sykdommer som rammer hjernen. Sykdommene utvikler seg over tid og fører til endringer på områder som hukommelse, språk og væremåte. Demens påvirker evnen til å fungere i dagliglivet. Vi antar at det finnes rundt 80 000 nordmenn med demens. Hvert år vil omkring 10 000 nye personer få demens. Ettersom vi lever lenger enn før, vil flere utvikle sykdommen. I 2050 antar vi at 160 000 nordmenn vil ha demens. Demens påvirker forventet levealder (Aldring og helse, 2020).

Både Demensplan 2020 og Demensplan 2025 vektlegger å gi personer med demens et godt og meningsfylt liv der de blir involvert i beslutninger og har innflytelse. Dette fordrer kompetent helsepersonell i møte og samhandling med pasient og pårørende, og en god organisering og struktur innen demensomsorg og miljøbehandling. Nasjonal faglig retningslinje om demens, Helsedirektoratet (2017) gir anbefalinger i demensomsorgen.

Alderspsykiatri

Definisjonen «alderspsykiatri» knyttes vanligvis til en målgruppe basert på alder; personer der psykisk sykdom debuterer etter fylte 65 år. Ofte inkluderer alderspsykiatri også eldre med psykisk sykdom som har debutert tidligere i livet. Studiet tar for seg psykisk helse og sykdom hos eldre uavhengig av alder ved sykdomsdebut.

Depresjon, angst og demens utgjør de vanligste psykiske sykdommene blant eldre.

Undersøkelser viser at rundt 20% i aldersgruppa over 65 år har depresjon, av disse har 3-4% alvorlig depresjon. Rus, selvmord og søvnforstyrrelser er andre sentrale psykiske helseutfordringer hos eldre. Forekomst av psykiske sykdommer blant eldre forventes å stige på grunn av økende eldrebefolkning. Psykisk sykdom hos eldre opptrer oftere sammen med kroppslig sykdom og funksjonssvikt, og disse påvirker hverandre gjensidig. Dette fordrer kompetent helsepersonell som kjenner til kompleksiteten av psykiske sykdommer hos eldre, har kunnskap om forebyggende tiltak, og kan samhandle med pasient og pårørende. Nasjonale faglige råd (2019) gir råd om hvordan kommunene kan tilrettelegge tiltak for å redusere risiko for psykisk sykdom hos eldre, hvordan psykisk sykdom hos eldre kan oppdages, og råd om videre utredning og behandling.

Persontrent omsorg / miljøbehandling

Fagskoleutdanningen ved Aldring og helse vil gi spisskompetanse i miljøbehandling innen demensomsorg og alderspsykiatri basert på persontrent omsorg som verdigrunnlag. En persontrent tilnærming innebærer å ivareta den enkeltes ressurser, og legge til rette for mestring, aktivitet og deltakelse i hverdagen. Menneskets absolutte verdi anerkjennes uavhengig av alder og kognitiv funksjon, og ha en persontilpasset tilnærming med fokus på det unike hos det enkelte mennesket gjennom hele sykdomsforløpet vektlegges.

Styringsdokumenter

Dette er dokumenter som er styrende for helsetjenester til eldre, personer med demens og eldre med psykisk sykdom. Lovverk er ikke tatt med i denne oversikten.

- St.meld.nr 15 (2017-2018). Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre. Helse- og omsorgsdepartementet, 2018
- Nasjonal faglig retningslinje om demens. Helsedirektoratet, 2017
- Omsorg 2020, regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020
- Kompetanseløft 2020. Helsedirektoratet, 2017
- Demensplan 2020. «Et mer demensvennlig samfunn» Helse- og omsorgsdepartementet 2015
- Demensplan 2025. Handlingsplan. Helse- og omsorgsdepartementet 2020
- Meld. St. 7 (2019-2020) Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023
- Meld. St. 19 (2014-2015). Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter
- Meld. St. 26 (2014-2015). Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet
- Meld. St. 29 (2012-2013). Morgendagens omsorg. Helse- og omsorgsdepartementet, 2013
- Meld. St 10 (2012-2013). God kvalitet – trygge tjenester – Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenester
- NOU 2018:16. Det viktigste først – prinsipper for prioritering i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og for offentlig finansiere tannhelsetjenester.
- Plandokument for norsk alderspsykiatri 2011-2020 (Norsk psykiatrisk forening)
- Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator (Helsedirektoratet, 2018)
- Nasjonale faglige råd, Psykiske lidelser hos eldre, 2019

2.0 Mål og læringsutbytte

Fagskoleutdanningen i Demensomsorg og alderspsykiatri har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk forståelse som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere, brukere/pasienter og pårørende. Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse-, oppvekst- og sosialsektoren.

2.1 Læringsutbytte etter fullført utdanning

Beskrivelsen av læringsutbyttene er inndelt i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De er utformet ut ifra det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, på fagskolenivå 5.1. De finnes på overordnet nivå og på emnenivå.

Kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives som:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
Kunnskaper er: forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområde og/eller yrker.	Ferdigheter er: evne til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske og evnen til kommunikasjon.	Generell kompetanse er: Evne til å anvende kunnskap og ferdigheter på en selvstendig måte i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenking i studier og yrker.

2.1 Overordnede læringsutbyttebeskrivelser for studiet:

Kunnskap
Studenten <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om Eldres helse, demens og psykiske sykdommer hos eldre og om kartleggingsarbeid i hele sykdomsforløpet• har kunnskap om verdigrunnlaget i personsentrert omsorg• har kunnskap om teorier, prinsipper, faglige verktøy og metoder innen miljøbehandling• har kunnskap om forebygging og rehabilitering for personer med demens og eldre med psykisk sykdom• har innsikt i gjeldende styringsdokumenter og lovverk for helse- og omsorgssektoren• har kunnskap om organisering av demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre i hele sykdomsforløpet• har kunnskap om tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i tjenestetilbudet til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer• kan oppdatere sin kunnskap i fagområdene demensomsorg og alderspsykiatri• forstår at faglig kvalitet innen demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre har betydning for helsetjenester i et samfunnsperspektiv

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre aktuelle yrkesgrupper
- kan anvende kunnskap til å observere, kartlegge og rapportere endringer i helsetilstand og/eller funksjon som medfører behov for utredning, forebygging og/eller behandling
- kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge grunnleggende psykologiske behov for å etablere et støttende sosialt miljø for personer med demens og eldre med psykiske sykdommer.
- kan anvende kunnskap til å identifisere og kartlegge pasientens ressurser, og ta initiativ til tiltak som kan forbedre eller opprettholde funksjonsevne.
- kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge pasientens aktivitet og deltakelse og vurdere hjelpemidler og tiltak i det fysiske miljøet slik at pasienten mestrer og føler seg trygg
- kan anvende kunnskap for å identifisere, kartlegge og reflektere over etiske utfordringer og dilemmaer i demensomsorgen og/eller innenfor alderspsykiatri, slik at utøvelsen fremmer tillit og om mulig unngår bruk av tvang og makt
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant i demensomsorg og alderspsykiatri

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for de faglige og yrkesetiske retningslinjer som regulerer tjenestetilbud innen fagområdene demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet er ivaretatt i demensomsorgen og/eller alderspsykiatri
- kan utføre miljøbehandling etter grunnlagstenkningen i personsentrert omsorg
- kan utføre miljøbehandling til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer, gjennom hele sykdomsforløpet ved å kartlegge, identifisere, planlegge, utforme, iverksette og evaluere
- har forståelse for at forholdet mellom pasientens ressurser og omgivelsenes krav påvirker mestring, aktivitet og deltakelse hos personer med demens og eldre med psykiske sykdommer
- kan utvikle tjenester til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer i tråd med kunnskapsbasert praksis og i samarbeid med andre faggrupper, kommunale tjenestetilbud, brukerrepresentanter, pårørende og frivillige
- kan utvikle kvaliteten på tjenester til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer
- kan utvikle tjenestetilbudet til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer gjennom kunnskapsdeling, faglig veiledning, faglig/etisk refleksjon på arbeidsplassen.

3.0 Opptakskrav

For opptak på grunnlag av formell kompetanse kreves enten

- a) fullført og bestått videregående opplæring innen helse- og oppvekstfag, med fagbrev som helsefagarbeider eller omsorgsarbeider, eller
- b) vitnemål for yrkeskompetanse som hjelpepleier eller aktivitør.

Søkere med utenlandsk fag- eller yrkesopplæring kan gis opptak på grunnlag av formell kompetanse dersom opplæringen er godkjent som sidestilt med norsk vitnemål og fagbrev.

3.1 Realkompetansevurdering

Søkere som ikke oppfyller de formelle opptakskravene, og som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse. Søkeren må kunne dokumentere relevant yrkeserfaring og relevant kompetanse tilsvarende VG 3-nivå i yrkesfaglige opplæringsprogram som oppfyller det formelle kriteriet etter første ledd, tilsvarende nivå 4 i Nasjonalt rammeverk for livslang læring.

4.0 Pedagogisk grunnsyn

Fagskolen Aldring og helse bygger på et helhetlig menneskesyn og humanistiske verdier, som likeverd, respekt, mot, nestekjærlighet, lojalitet og ansvarlighet. Studiet er tilrettelagt etter voksenpedagogiske prinsipper, med utgangspunkt i studentaktive læringsformer. Fagskolens pedagogiske grunnsyn kan best karakteriseres som en konstruktivistisk tilnærming til læring. Studentene skal ikke passivt motta informasjon, men konstruere sin kunnskap ved å tolke, forstå og knytte informasjonen opp mot det de kan fra før. På denne måten vil studentenes teoretiske kunnskap kunne komme i spill med deres praktiske yrkeserfaring. Læring både som en kollektiv og individuell prosess er grunnleggende i dette læringsperspektivet. Gjennom faglige samtaler og diskusjoner i fysiske samlinger, på læringsplattform og i nettmøter, deles og brynes kunnskap både fra teori og praksis.

Metodene veksler mellom å skrive, lese, samtale og å utføre praktiske handlinger, der refleksjonsarbeid er bindeleddet mellom teoretisk- og erfaringsbasert kunnskap. Det er viktig for å skape forståelse og mening. Den ytre dialogen (samtalen med andre medstudenter/lærer) er viktig for å få i gang en indre dialog (individuell tolkning, refleksjon og konstruksjon) med læringsstoffet. Mye av kommunikasjonen vil på grunn av teknologien være asynkron. I denne

sammenheng anses det som en fordel fordi det vil gi mer tid til refleksjon og kan være en god kommunikasjonsform for de som er mindre verbale i en muntlig sammenheng.

I et nasjonalt studietilbud er IKT et viktig verktøy for samspill studentene imellom, og mellom studenter og lærere. Det muliggjør kunnskaps-, erfarings- og meningsutveksling mellom studentene og lærere, til tross for geografiske avstander. Det benyttes digitale verktøy og pedagogiske metoder for å utvikle de muntlige dialogene på nett.

Skriftspråket brukes aktivt som et ledd i den faglige bevisstgjøringen, noe som også kan ha andre positive sideeffekter som for eksempel i pasientdokumentasjon på arbeidsplassen. Ved at studentene bruker IKT – verktøyet som en del av utdanningen, tilegner de seg IKT - kunnskap og utvikler verdifull kompetanse i bruk av verktøyet som også vil kunne komme eget arbeidssted til gode.

Utdanningen bygger på en fleksibel læringsform. Flexibilitet i denne sammenhengen er muligheten til å gjennomføre studiet med begrenset krav til fysisk oppmøte for undervisning i klasserom. De ulike undervisningsformene og arbeidsmetodene skal fremme studentenes individuelle lærings- og arbeidsprosesser og gi dem forutsigbarhet og mulighet for å planlegge langsiktig. Utdanningen har derfor rammer som både tar hensyn til et individuelt tilpasset studieopplegg og som sikrer progresjon i studiet.

5.0 Undervisnings- og arbeidsformer

Utdanningen bygger på en fleksibel læringsform. Flexibilitet i denne sammenhengen er muligheten til å gjennomføre studiet med begrenset krav til fysisk oppmøte for undervisning i klasserom. De ulike undervisningsformene og arbeidsmetodene skal fremme studentenes individuelle lærings- og arbeidsprosesser og gi dem forutsigbarhet og mulighet for å planlegge langsiktig. Utdanningen har derfor rammer som både tar hensyn til et individuelt tilpasset studieopplegg og som sikrer progresjon i studiet.

Arbeidsformen baserer seg på «omvendt undervisning» og «Blended Learning». Det benyttes en kombinasjon av ulike læringsaktiviteter; klasseromsundervisning (fellessamlinger), selvstudier, e-læring og muntlige og skriftlige gruppediskusjoner på nett.

5.1 Kontakt og oppfølging av studenter

Kontakt med og oppfølging av studenter foregår i hovedsak på læringsplattformen, i nettmøter eller pr. telefon. Studenten kan henvende seg til lærer og lærer vil svare på henvendelsen innen kl. 15.30 påfølgende virkedag. I praksis følges studenten opp av både lærer og praksiskontakt.

5.2 Krav til teknologi og dataferdigheter

For å kunne gjennomføre må studenten ha grunnleggende ferdigheter innen tekstbehandling og tilgang til datamaskin, samt internettilgang. Deler av undervisningsprogrammet vil kreve at datamaskinen har et tekstbehandlingsprogram tilsvarende Microsoft Word, og mulighet til å spille av lydfiler og film via nettet.

5.3 Læringsplattform (LMS)

Utdanningen bruker Canvas som LMS. Det er en lærings- og møteplass for studenter og lærere. Læringsplattformen gir studentene tilgang til planer og studiekraft, kontakt med medstudenter og lærere og den er en arena for å delta på virtuelle fellesaktiviteter. Den gir tilgang til læringsmaterieil, filmsekvenser, forelesninger, diskusjonsforum, tester, lenker og lignende. I diskusjonsforum skal studentene blant annet drøfte aktuelle problemstillinger med medstudenter og lærere. Innleveringer, tilbakemeldinger og karakterer skjer via plattformen. Den elektroniske plattformen har et lukket diskusjonsforum der studentene skal legge inn innlegg til diskusjon eller kommentere andres innlegg. Underveis i studiet skal studentene bruke diskusjonsforumet som en del av studiekraftene. Forumet står åpent til bruk under hele studieperioden og lærere oppfordrer studentene til å bruke dette forumet til faglige diskusjoner også utover studiekraftene.

5.4 Nett- og læringsgruppemøter

Nettmøter arrangeres jevnlig, og benyttes til muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning, veiledning på oppgaver, praksismøter og til praktisk informasjon. I nett- og læringsgruppemøtene er det 4-6 deltakere og møtene varer i gjennomsnitt 90 min. Informasjon om nett- og læringsgruppemøter følger studiets årsplan for 1. og 2. studieår. Nett- og læringsgruppemøtene er obligatoriske.

5.5 Fellessamlinger

Det gjennomføres fire obligatoriske fellessamlinger med varighet på 4-5 dager. Samlingene er vesentlig for å forsterke det virtuelle læringsfellesskapet. Det arrangeres fellesundervisning i faglige tema, og det inngår også studiebesøk i noen av samlingene. Første fellessamling fokuserer på arbeidsformer og metoder i studiet. Studentene lærer å bruke læringsplattformen og hvordan de kan kommunisere med lærer og hverandre via Teams. De får også en innføring omvendt undervisning og hva det betyr for forberedelser før nettmøter og samlinger. Opplæring og øvelser i oppgaveskriving er en del av timeplanen på fellessamlingene. Det blir gitt opplæring og veiledning vedrørende bruk av og innhenting av fagstoff på nett og bibliotek.

5.6 Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og en viktig læringsarena for å oppnå utdanningens læringsutbytte. Praksis gjennomføres i virksomheter som utfører pleie- og omsorgsoppgaver til personer med demens og/eller eldre personer som har psykiske sykdommer. For studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet er det høyst aktuelt å bruke egen arbeidsplass. Praksis gjennomføres på egen arbeidsplass etter gitte retningslinjer og avtaler mellom student, leder på arbeidsplassen og skolen. Skolen har utarbeidet en samarbeidsavtale mellom skole og arbeidssted som skal sikre kontakt med praksisfeltet og bidra til utvikling av fagskolen som en praksisnær utdanning.

Studenten gjennomfører obligatoriske studiekraav i praksis. Det siste studiekraavet er avsluttende eksamen for utdanningen. Studenten beskriver, reflekterer og diskuterer oppgaver gjennomført i praksis som skriftlige innleveringer.

Studieledelsen gir skriftlig og muntlig informasjon til praksisstedet om innhold og rammer for praksis og studiekraavene som skal gjennomføres. Det tydeliggjøres mål og tema for studiekraavene, samt studentens, skolens og praksisstedets ansvar i planlegging og gjennomføring av studiekraavene. Dette er beskrevet i *Avtale om gjennomføring av praksis*. Pedagogisk oppfølging sikres ved at fagskolens studieledere har undervisnings-, veilednings- og evalueringsansvar både for studiekraavene og annet studie- og praksisrelatert arbeid. I tillegg oppnevnes en praksiskontakt som skal ha kompetanse på fagskolenivå eller høyere innen fagfeltet. Dette er beskrevet i dokumentet *Organisering av praksis - ansvar og oppfølging*. Skjema *Vurdering av praksis* brukes som evalueringsverktøy.

Der studenten gjennomfører praksis på egen arbeidsplass, må følgende kvalitetskrav være innfridd: Studenten må dokumentere og ha et arbeidsforhold innen tjenestetilbud til personer

med demens og /eller eldre med psykiske sykdommer. Det kreves arbeidsgivers tillatelse til at arbeidsstedet kan være praksisarena under utdanningen. Det må bekreftes at studenten innehar en stillingsstørrelse på minst 50 %. *Studentavtale og Avtale om gjennomføring av praksis* sikrer at disse forholdene blir ivaretatt.

Skolen har ansvar for å sikre at studentene har egnede praksisplasser og for å skaffe praksisplass til de studentene som ikke skal gjennomføre praksis på egen arbeidsplass.

Praksis er beregnet til 25 % av samlet studietid. Det utgjør 10 uker og krediteres med 15 studiepoeng som fordeles gjennom hele studieperioden.

5.7 Pensum

Samlet omfang av pensum fra lærebøker utgjør ca 2000 sider. I tillegg kommer det selvvalgt litteratur og andre digitale læringsressurser. Dokumentet *Bokliste* gir oversikt over lærebøker som benyttes i utdanningen. Innholdet av boklisten og læringsressurser for øvrig blir revidert årlig. Studieleidere og bibliotekarene ved Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse vil bistå studentene med å skaffe tilveie litteratur.

6.0 Vurderings- og eksamensordninger

Vurdering av studenten og dokumentasjon på fullført utdanning vil skje i henhold til Lov om fagskoleutdanning kapittel 4 og 5, og skal bidra til å sikre det faglige nivået ved utdanningen. Det er utarbeidet læringsutbyttebeskrivelser og vurderingskriterier for studiekravene og eksamen, i tråd med Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (2018).

6.1 mappevurdering

Studiekravene varierer i form, faglig fokus, nivå og omfang, og relateres både til teori og til yrkesutøvelse på studentens arbeidsplass og studentaktivitet i Læringsgrupper. Innenfor hvert emne er det flere studiekrav som gir grunnlaget for en emnekarakter. Det er en gradert karakterskala fra A-F. Studiekravene innen et emne blir vurdert fortløpende og det gis tilbakemeldinger muntlig (video) og skriftlig. Studenten har mulighet til å arbeide med studiekravene fram til emnekarakteren blir fastsatt.

6.2 Eksamen

Emne 5 er studiets eksamen. Den er en praktisk- og skriftlig eksamen over 12 uker der den skriftlige delen er en hjemmeeksamen og vurderes etter en gradert karakterskala fra A-F. Den praktiske delen vurderes til bestått / ikke bestått. Innhold, formelle krav, vurderingskriterier og veiledning for eksamensoppgaven utarbeides i *Retningslinjer for eksamen*.

6.3 Vurdering av praksis

Praksis vurderes på egne skjemaer. Læringsutbytte, knyttet til de ulike studiekravene i praksis er vurderingsgrunnlaget og vurderes til bestått/ ikke bestått.

6.4 Vurderingsskala

Fagskoleutdanningen bruker karakterskala A-F som er i bruk ved annen tertiærutdanning (høgskole/universitet)¹

Symbol	Betegnelse	Generell beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

¹ Skalaen og beskrivelsen er hentet fra Nasjonal plan for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag, generell del. Den er godkjent av Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag (NUFHO) 22. april 2013.

7.0 Vitnemål

Studenten vil etter avsluttende eksamen få vitnemål og karakterutskrift. På karakterutskrifter vil det fremgå tema og karakter for hvert emne. Oppnådde studiepoeng blir påført vitnemål og karakterutskrift. Ett års utdanning utgjør 60 studiepoeng og gir graden fagskolegrad.

Studenter som tidligere har gjennomført og bestått likeverdig og kompetansegivende emne, kan vurderes med tanke på fritak eller innpassing.

Dersom en student ikke gjennomfører hele studieløpet vil studenten etter avsluttet utdanning få en karakterutskrift der det vil fremgå tema og karakter for de gjennomførte emner.

Det utstedes karakterutskrift for gjennomførte enkeltemner.

8.0 Organisering, innhold og læringsutbytte

8.1 Studiets organisering

Studiet er organisert som et deltidsstudium over to år (tilsvarende ett år fulltid) og gir 60 studiepoeng. Studiet er inndelt i fem emner. Utdanningen gjennomføres som en kombinasjon av fjernundervisning, samlinger (fysisk og nett) og selvstudium.

Arbeidsmengde: Studiets totale arbeidsmengde er beregnet til 1500 timer, derav 300 timer til undervisning/veiledning og 1200 timer til egenarbeid/praksis. Praksis foregår jevnlig gjennom hele studieløpet og er beregnet til 360 timer og 1 studiepoeng.

Tabellen viser navn på emner, varighet, studiepoeng, praksis og forventet arbeidsmengde

		Varighet - uker	Studiepoeng*	Praksis**- timer	Arbeidsmengde - timer
År 1	Emne 1 Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene	12	9 (1)	10 timer	225
	Emne 2 Demensomsorg og alderspsykiatri - personsentrert omsorg -sykdommer og symptomer -kartlegging og tjenestetilbud	22	17 (2)	55 timer	425
	Emne 3 Demensomsorg og alderspsykiatri Fordypningsoppgave	6	4 (2)	50 timer	100
År 2	Emne 4 Miljøbehandling	24	18 (6)	140 timer	450
	Emne 5 Miljøbehandling i praksis - Eksamen	16	12 (4)	105 timer	300
		80	60 (15)	360 timer	1500

*Tallet i parentes angir hvor mange av studiepoengene som er praksis

** Praksis er definert som perioder der studenten arbeider med praksisoppgaver på arbeidsplassen. Studenter som ikke bruker egen arbeidsplass må være på avtalt praksisplass i denne perioden i 100 % stilling.

9.0 Emne 1. Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene

Emne 1 inneholder temaer som er sentrale i helsegrunnutdanningene og for alle ansatte i helse- og omsorgssektoren; etikk, kommunikasjon, psykologi, sosiologi og stats- og kommunalkunnskap.

Verdigrunnlaget personsentrert omsorg introduseres. Temaene eksemplifiseres og konkretiseres med forhold fra praksis. Emne 1 er tilsvarende de ettårige fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag.

9.1 Læringsutbytte etter fullført emne 1

KUNNSKAP
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren• har kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, samhandling og konflikthåndtering knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren• har kunnskap om digitale løsninger og dokumentasjonssystemer i helsetjenesten• har innsikt i relevante lover og forskrifter innen helse- og omsorgssektoren, som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbud på kommunalt, regionalt og statlig nivå• har kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- og sosialpolitiske føringer• har kunnskap om begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet, familien og sosialt nettverk• har kunnskap om læring, IKT, nettsøk, studieteknikk og arbeidsformer i studiet
FERDIGHETER
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan anvende kunnskap om yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, til etisk refleksjon rundt praktiske og teoretiske problemstillinger i helse- og omsorgssektoren• kan anvende kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, til å samhandle profesjonelt med brukere/pasienter, pårørende, frivillige og kollegaer• kan anvende kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- og omsorgspolitiske føringer• kan anvende kunnskap innen sosiologi og psykologi til å motivere pasienten slik at han eller hun tar i bruk egne ressurser og opplever mestring

- kan kartlegge aktuelle brukersituasjoner og iverksette relevante tiltak i samarbeid med kollegaer/medstudenter
- kan anvende aktuelt lovverk og forskrifter for helse- og omsorgssektoren i egen yrkesutøvelse
- kan anvende kunnskap om kvalitetssikring og internkontroll til å delta i kvalitetsarbeid på arbeidsplassen
- kan finne relevant fagstoff og anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse for yrkes- og profesjonsetikk og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen innenfor helse- og omsorgstjenesten
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med brukere/pasienter, pårørende og kollegaer
- kan utføre arbeidet med utgangspunkt i brukerens/pasientens perspektiv, i tråd med prinsipper om brukermedvirkning og respekt for enkeltindividets verdi og verdighet
- kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at brukere/pasienter og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet
- kan samarbeide og bygge relasjoner til medstudenter og kollegaer
- har forståelse for betydningen sosiologi, psykologi, etikk og kommunikasjon har i egen yrkesutøvelse
- kan utføre arbeidet etter arbeidsplassens HMS-rutiner for kvalitetssikring og internkontroll

9.2 Sentrale temaer i Emne 1

9.2.1 Arbeidsformer og metoder i studiet

- Klasserom på nett med informasjonsrom, diskusjonsforum, nettforedlesninger og film
- Fellessamlinger med gruppearbeid
- Læringsgruppemøter/samhandling i grupper
- Praksisoppgaver
- Individuelle skriftlige oppgaver med praksis-, teori- og refleksjonsdel
- Muntlige oppgaver / fremlegg i Læringsgruppene
- Studieteknikk
- Refleksjon og refleksjonsmodeller
- Teori- og erfaringsbasert kunnskapsbygging
- Kompetanseutvikling
- Grunnleggende IKT

9.2.2 Helse- og sosialfagene i samfunnet

- Helse- og sosialfagenes historie og utvikling

- Teorier og begreper innen helse- og sosialfagene
- Verdier og normer i samfunnet og i helse- og sosialfagene

9.2.3 Etikk

- Menneskesyn og menneskeforståelse
- Verdier og verdioppfatninger, livssyn
- Menneskerettighetene
- Etikk og moral, etiske dilemmaer
- Etisk refleksjon og refleksjonsmodeller
- Samfunnsmessige perspektiv og utfordringer i helse- og sosialsektoren i forhold til verdier og normer
- Yrkesetikk
- Taushetspliktens etiske sider
- Brukermedvirkning
- «Hva er viktig for deg?»
- Samtykkekompetanse – makt, tvang og kontroll

9.2.4 Kommunikasjon og samhandling

- Kommunikasjonsteori
- Kommunikasjon i et hjelperperspektiv
- Konflikthåndtering
- Tverrkulturell samhandling og kommunikasjon
- Samhandling i smågrupper og i organisasjoner
- Relasjonskompetanse
- «Hvem er jeg?» - Min livshistorie
- Veiledningsteori og veiledning

9.2.5 Stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk

- Samfunnets og velferdsstatens utvikling, helse- og sosialpolitiske prioriteringer
- Lover og forskrifter som regulerer helse- og sosialsektorens virkefelt
- Helse- og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- Offentlig og privat ansvar og omsorg
- Profesjonalisering i helse- og sosialsektoren
- Økonomi og finansiering
- Kvalitetssikring, internkontroll og kvalitetsutvikling
- Kunnskapsbasert praksis
- Omsorgsforskning

9.2.6 Sosiologi og psykologi

- Familien som sosial og kulturell institusjon
- Helse og sosial ulikhet
- Roller, makt og avmakt
- Utviklingsteorier og livsløpet
- Emosjoner, behov og motivasjon

- Kriser og forsvarsmekanismer
- Gruppepsykologi og nettverksteori
- Mestring, ressurser og ferdigheter
- Livskvalitet

10 Emne 2. Demens og psykiske sykdommer hos eldre

Emne 2 omhandler demenssykdommer og psykiske sykdommer hos eldre. Sykdomslære, utredning, behandling og tjenestetilbud er sentrale temaer. Det er fokus på pasientens og pårørendes opplevelse av sin situasjon med demenssykdom og med psykiske sykdommer. Personsentrert omsorg introduseres som et verdigrunnlag og en måte å forstå hvordan pasienten opplever sin situasjon. Utdrende samhandling og lovverket som regulerer dette er også sentrale temaer.

10.1 Læringsutbytte etter fullført emne 2

KUNNSKAP
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om normale aldersforandringer og aldersrelatert sykdom • har kunnskap om ulike hjernesykdommer som gir demens og om demenstilstanden • har kunnskap om psykiske sykdommer hos eldre, som depresjon, angst, delirium, psykose og rusavhengighet • har innsikt i nasjonale anbefalinger vedrørende utredning, tilrettelegging og behandlingstilbud for personer med demens og eldre med psykiske sykdommer • har innsikt i aktuelle observasjons-, utrednings- og kartleggings skjemaer • forstår at utredningsarbeid, kartlegging og diagnostisering har betydning for planlegging av individuell omsorg og pleie gjennom hele sykdomsforløpet • har kunnskap om hvordan demens og psykiske sykdommer hos eldre påvirker behov, ressurser, funksjonsevne, mestring og livskvalitet for pasienten • har kunnskap om personsentrert omsorg som verdigrunnlag, hva som kjennetegner positivt og negativt personarbeid, Kitwoods utvidete modell og de grunnleggende psykologiske behov har kunnskap om pårørendes situasjon, tilbud og rettigheter • har innsikt i nasjonale anbefalinger og lovverk som regulerer bruk av tvang når pasienter motsetter seg helsehjelp • har kunnskap om tillitsskapende arbeid og bruk av tvang, (Pasient- og brukerrettighetsloven kap 4a og Psykisk helsevernloven) • har kunnskap om vergemålsloven • har innsikt i nasjonale anbefalinger når det gjelder tilrettelegging, behandlingstilbud, for personer med demens og eldre med psykiske sykdommer

FERDIGHETER

Studenten

- kan observere og kartlegge praktiske og kognitive ferdigheter, behov og ressurser, de ulike symptomene på sykdom og atferdsendringer, og hvordan dette påvirker personen i dagliglivets aktiviteter
- kan anvende kunnskap for å gi nødvendig helsehjelp til pasienter som motsetter seg helsehjelpen (Pasient- og brukerrettighetsloven kap 4a og Psykisk helsevernloven)
- kan finne informasjon, nasjonalt og i egen kommune, om organisering av tjenestetilbud til personer med demens og /eller eldre med psykisk sykdom
- kan identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for tilrettelegging og tillitsskapende samhandling for å unngå krenkelser og overgrep
- kan anvende kommunikasjonsteknikker for å oppnå tillit
- kan anvende kunnskap om pårørendes behov gjennom kartlegging og samhandling.

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse for hvordan demens og psykiske sykdommer hos eldre innvirker på pasienten funksjon og de grunnleggende psykologiske behov
- har forståelse for verdigrunnlaget personsentrert omsorg
- kan samarbeide, ta kontakt og søke veiledning fra kollegaer og pårørende i kartleggingsarbeidet
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at studenten ivaretar brukermedvirkning og personens integritet
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk i tillitsskapende samhandling med fokus på mestring og livskvalitet i møte med pasient og pårørende
- har utviklet en faglig og etisk grunnholdning som identifiserer krenkelser og overgrep og fremmer tillitsskapende samhandling, som støtter opp under pasientens medvirkning og egne valg, for å unngå bruk av tvang
- har utviklet en etisk grunnholdning der prinsippene i personsentrert omsorg anvendes

10.2 Sentrale temaer i Emne 2

10.2.1 Aldringsprosessen og aldringsteorier

- Biologisk aldring
- Psykologisk aldring
- Sosial aldring
- Livets slutt

10.2.2 Aldersrelaterte sykdommer

- Sansesvikt
- Døgnrytmeforstyrrelser
- Ernæringsvikt og munnhelse

- Eliminasjonsproblemer
- Respirasjon- og sirkulasjonssvikt
- Svikt i fysisk funksjon og mobilitet
- Smerter
- Krenkelser og overgrep
- Legemiddelbruk hos eldre

10.2.3 Grunnlagstenkning om psykisk helsearbeid til eldre og demensomsorg

- Personsentrert omsorg som verdigrunnlag
- ICF – modellen som grunnlag for kartlegging av funksjon
- Aktivitet som begrep

10.2.4 Demenssykdommer

- Demens ved Alzheimers sykdom
- Vaskulær demens
- Frontotemporallappsdemens
- Demens ved Lewy legemer
- Alkoholisk betinget demens
- Andre demenssykdommer

10.2.5 Psykiske sykdommer hos eldre

- Depresjon
- Angst
- Psykoser
- Delirium
- Personlighetsforstyrrelser

10.2.6 Rus i eldre år

10.2.7 Søvn og søvnforstyrrelser hos eldre

10.2.8 Selvmord hos eldre

10.2.9 Observasjon, kartlegging og utredning av demens og psykiske sykdom

- Utredningsverktøy og kartleggingsmetoder
- ADL (Dagliglivets aktiviteter)
- Organisering av utredning

10.2.10 Brukermedvirkning og samhandling

- Aktuelt lovverk
- Samtykkekompetanse og brukermedvirkning
- Tillitsskapende samhandling
- Bruk av tvang
- Verge
- Individuell plan

10.2.11 Pasientens opplevelse

- Livshistorie, livstemaer og mestringsstrategier
- Ressurser, ønsker og behov
- Livskvalitet
- Smertevurdering

10.2.11 Rammer og tilrettelegging

- Trygghetsskapende teknologi og mestringsstrategier
- Fysiske rammer, hjelpemidler og tilrettelegging i miljøet
- Behandlingskjeden med vekt på, dagaktivitetstilbud, støttekontakter, helsetjenester i hjemmet, ulike døgningstusjoner og tilbud til pårørende.
- Tilrettelegging for yngre personer med demens
- Tilrettelegging for personer med utviklingshemning og demenssykdommer
- Tilrettelegging for personer med innvandrerbakgrunn

10.2.12 Pårørendes situasjon

- Opplevelser, kriser og mestring hos pårørende
- Roller og behov
- Pårørendes rettigheter

11.0 Emne 3. Demens og alderspsykiatri - fordypningsarbeid

Emne 3 består av et fordypningsarbeid. Fordypningsarbeidet er praksisrelatert og skal gjenspeile hva studenten har lært gjennom hele første studieår. Studenten skal derfor bruke kunnskap og litteratur fra Emne 1 og 2 i tillegg til selvvalgt litteratur som er knyttet til fordypningsarbeidet.

11.1 Læringsutbytte etter fullført fordypningsarbeid emne 3:

KUNNSKAP
Studenten <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om hvordan demenssykdom og psykiske sykdommer hos eldre påvirker funksjon, ressurser og behov, og konsekvenser for mestring og livskvalitet• har kunnskap om Kitwoods utvidete modell, de grunnleggende psykologiske behov og positivt personarbeid• har kunnskap om pårørendes situasjon• har kunnskap om organisering av demensomsorgen og psykisk helsearbeid til eldre, og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i et pasientforløp• har innsikt i gjeldende styringsdokumenter, nasjonale anbefalinger og råd for personer med demens og eldre med psykisk sykdom
FERDIGHETER
Studenten <ul style="list-style-type: none">• forsøker å sette seg inn i pasientens og pårørendes ønsker, behov og ressurser• kan anvende relevant kartleggingsverktøy og ivareta pasientens integritet og brukervedvirkning• kan samhandle med pårørende i en pårørendesamtale
GENERELL KOMPETANSE
Studenten <ul style="list-style-type: none">• kan utføre sitt arbeid i tråd med de faglige og yrkesetiske retningslinjer• forstår kommunikasjonens betydning i samhandling med pasienter og pårørende• kan bygge relasjoner med pasient, pårørende og andre yrkesutøvere• har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at vurderingene knyttet til situasjonen ivaretar brukervedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet• har utviklet etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å anvende prinsippene i personsentrert omsorg i relasjon med pasient og pårørende

12.0 Emne 4. Miljøbehandling

Miljøbehandling basert på personsentrert omsorg er hovedtemaet i emne 4. Det anvendes prinsipper fra personsentrert omsorg for å skreddersy miljøbehandling for den enkelte pasient.

Målsetting, tilrettelegging og gjennomføring av miljøtiltak, samt verktøy for evaluering er sentrale temaer sammen med samarbeid, undervisning og veiledning.

12.1 Læringsutbytte etter fullført emne 4

KUNNSKAP
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om målrettet miljøbehandling og personsentrert omsorg i hele sykdomsforløpet • har kunnskap om bruk av miljøbehandling som forebygging og rehabilitering • har kunnskap om tilrettelegging av psykososialt og fysisk miljø • har kunnskap om trygghetsskapende teknologi og mestringsteknologi • har kunnskap om spesifikke miljøtiltak • har kunnskap om samhandling og tiltak som fremmer et godt samarbeid med pårørende og frivillige • har kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid, om saksbehandling og om koordinering av helsetjenester innen demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre • har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper • har innsikt i nasjonale anbefalinger, råd, håndbøker og veiledere • har innsikt i aktuelle observasjons-, utrednings- og kartleggings skjemaer • har kunnskap om praksismodeller som utviklingsverktøy innen personsentrert omsorg • har kunnskap om hvordan kvalitetsarbeid innen demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre har betydning for helsetjenester
FERDIGHETER
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre aktuelle yrkesgrupper • kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge grunnleggende psykologiske behov for å etablere et støttende sosialt miljø som bidrar til at pasienten trives og føler seg trygg • kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge pasientens aktivitet og deltakelse, og vurdere hjelpemidler og tiltak i det fysiske miljøet slik at pasienten mestrer og føler seg trygg. • kan anvende kunnskap til å observere, kartlegge og rapportere endringer i helsetilstand og/eller funksjon som medfører behov for utredning, forebygging og/eller behandling • kan identifisere, kartlegge og reflektere over etiske utfordringer og dilemmaer i tjenestene, slik at utøvelsen fremmer tillit og om mulig unngår bruk av tvang og makt • kan finne relevant informasjon og fagstoff • kan planlegge, tilpasse, gjennomføre, evaluere og rapportere/dokumentere miljøtiltak • kan samhandle med frivillige og pårørende
GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan utføre sitt arbeid i tråd med de faglige og yrkesetiske retningslinjer
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelse av miljøbehandling der brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet blir ivaretatt
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelse av miljøbehandling der brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet blir ivaretatt
- har utviklet en etisk grunnholdning der personene med kognitiv svikt og /eller psykisk sykdom i eldre år kan bruke sine ressurser for å oppleve mestring i dagliglivets aktiviteter
- har utviklet en etisk grunnholdning med forståelse av pårørende og frivillige som ressurs
- kan utføre forebyggende og rehabiliterende tiltak etter grunnlagstenkningen i personsentrert omsorg og i tråd med ICF-modellen
- kan utføre miljøbehandling etter grunnlagstenkningen i personsentrert omsorg
- kan utføre miljøbehandling til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer gjennom hele sykdomsforløpet, ved å kartlegge, identifisere, planlegge, utforme, iverksette og evaluere
- kan utvikle miljøbehandling på egen arbeidsplass i samarbeid med pasienter, andre faggrupper, pårørende og frivillige
- kan utvikle personsentrert omsorg gjennom kunnskapsdeling, faglig veiledning og refleksjon på arbeidsplassen

12.2 Sentrale temaer i Emne 4

12.2.1 Relasjonsbygging og kommunikasjonsmetoder

- Personens perspektiv
- Verdsetting av mennesker
- Tillitsskapende arbeid
- Reminisens, validering og realitetsorientering
- Bekymringsarbeid og sorgarbeid
- Motivering og individuelle samtaler
- Aktiv bruk av Samtaleverktøyet Hvem er jeg og ICF-sirkelen

12.2.2 Personsentrert omsorg

- Prinsipper, mål og metoder
- VIPS – rammeverket
- TID – modellen
- PORT – observasjon og refleksjonsverktøy

12.2.3 Miljøbehandling

- Observasjon, kartlegging og aktivitetsplan
- Målsetting
- Miljøbehandling individuelt
- Miljøbehandling i gruppe
- Evaluering

12.2.4 Forebyggings-, rehabiliterings- og miljøtiltak

- Hverdagens gjøremål
- Måltider
- Bruk av musikk
- Natur og friluft
- Bruk av sansehager
- Fysisk aktivitet og trening
- Sansestimulering
- Hukommelsesstimulerende terapi
- Kreativ aktivitet
- Miljøtiltak vedrørende eksistensielle behov, tro og livssyn

12.2.5 Rammer og metoder som fremmer miljøbehandling

- Nasjonale føringer innen kvalitet og sikkerhet
- Organisasjon og ledelse
- Tilrettelegging av psykososialt miljø
- Tilrettelegging av fysisk miljø
- Bruk av (~~velferdsteknologi~~) trygghetskapende hjelpemidler og mestringsteknologi
- Rehabiliteringstilnærming
- Tid - modellen
- Bruk av VIPS-rammeverket
- Dementia Care Mapping
- Marte Meo
- Organisasjonskultur
- Roller og tverrfaglig samarbeid
- Veiledning, undervisning og opplæring
- Kompetansemobilisering
- Etisk refleksjonsarbeid
- Botilbud
- Samarbeid med frivillige, aktivitetsvenn, kafe, «Sterk og stødig» m.m
- Brukerskole

13.0 Emne 5. Miljøbehandling i praksis – eksamen

Emne 5 er eksamensperioden med fokus på miljøbehandling i praksis til en person med demens og/eller psykisk sykdom i eldre år.

Eksamen består av å planlegge, gjennomføre og evaluere miljøbehandling i praksis som deretter beskrives i et skriftlig individuelt arbeid.

Innhold, formelle krav, vurderingskriterier og veiledning for eksamen er utarbeidet i dokumentet Retningslinjer for eksamen.

13.1 Læringsutbytte etter fullført Emne 5

Læringsutbytte for Emne 5 er identiske med de overordnede beskrivelsene

Kunnskap
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om Eldres helse, demens og psykiske sykdommer hos eldre og om kartleggingsarbeid i hele sykdomsforløpet• har kunnskap om verdigrunnlaget i personsentrert omsorg• har kunnskap om teorier, prinsipper, faglige verktøy og metoder innen miljøbehandling• har kunnskap om forebygging og rehabilitering for personer med demens og eldre med psykisk sykdom• har innsikt i gjeldende styringsdokumenter og lovverk for helse- og omsorgssektoren• har kunnskap om organisering av demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre i hele sykdomsforløpet• har kunnskap om tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i tjenestetilbudet til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer• kan oppdatere sin kunnskap i fagområdene demensomsorg og alderspsykiatri• forstår at faglig kvalitet innen demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre har betydning for helsetjenester i et samfunnsperspektiv
Ferdigheter
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre aktuelle yrkesgrupper• kan anvende kunnskap til å observere, kartlegge og rapportere endringer i helsetilstand og/eller funksjon som medfører behov for utredning, forebygging og/eller behandling• kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge grunnleggende psykologiske behov for å etablere et støttende sosialt miljø for personer med demens og eldre med psykiske sykdommer• kan anvende kunnskap til å identifisere og kartlegge pasientens ressurser, og ta initiativ til tiltak som kan forbedre eller opprettholde funksjonsevne

- kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge pasientens aktivitet og deltakelse og vurdere hjelpemidler og tiltak i det fysiske miljøet slik at pasienten mestrer og føler seg trygg
- kan anvende kunnskap for å identifisere, kartlegge og reflektere over etiske utfordringer og dilemmaer i demensomsorgen og/eller innenfor alderspsykiatri, slik at utøvelsen fremmer tillit og om mulig unngår bruk av tvang og makt
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant i demensomsorg og alderspsykiatri

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for de faglige og yrkesetiske retningslinjer som regulerer tjenestetilbud innen fagområdene demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet er ivaretatt i demensomsorgen og/eller alderspsykiatri
- kan utføre miljøbehandling etter grunnlagstenkningen i personsentrert omsorg
- kan utføre miljøbehandling til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer, gjennom hele sykdomsforløpet ved å kartlegge, identifisere, planlegge, utforme, iverksette og evaluere
- har forståelse for at forholdet mellom pasientens ressurser og omgivelsenes krav påvirker mestring, aktivitet og deltakelse hos personer med demens og eldre med psykiske sykdommer
- kan utvikle tjenester til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer i tråd med kunnskapsbasert praksis og i samarbeid med andre faggrupper, kommunale tjenestetilbud, brukerrepresentanter, pårørende og frivillige
- kan utvikle kvaliteten på tjenester til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer
- kan utvikle tjenestetilbudet til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer gjennom kunnskapsdeling, faglig veiledning, faglig/etisk refleksjon på arbeidsplassen.

14.0 Praksis - læringsutbytte

Praksis fordeler seg jevnt gjennom hele studieløpet, jamfør tabell om studiets organisering på side 12. Læringsutbyttene er beskrevet som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Praksis gjennomføres normalt på egen arbeidsplass.

14.1 Læringsutbytte i praksis

Emne 1. Studiekraft 3: Etik og samhandling
Kunnskap: Studenten har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren.
Ferdighet: Studenten kan delta i etisk refleksjon gjennom å anvende en problemløsningsmodell.
Generell kompetanse: Studenten har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med brukere, pårørende og kollegaer.
Emne 2. Studiekraft 5: Kartlegging av funksjonsnivå - demens
Kunnskap: Studenten har kunnskap om og kjenner igjen symptomer ved kognitiv svikt hos personer med demens og hvordan dette påvirker personen i dagliglivets aktiviteter.
Ferdighet: Studenten kan kartlegge ressurser og atferd ved å bruke OBS-demens kartleggingsverktøy.
Generell kompetanse: Studenten reflekterer over hvordan en person med kognitiv svikt kan få mulighet til å oppleve mestring i dagliglivets aktiviteter.
Emne 2. Studiekraft 7: Depresjon hos eldre
Kunnskap: Studenten har kunnskap om depresjon i eldre år og forstår at utredningsarbeid, kartlegging og diagnosing har betydning for planlegging av individuell omsorg og behandling.
Ferdighet: Studenten kan anvende kartleggingsverktøy, tolke resultatene og samtale med en pasient med depresjon / evt pårørende om hvordan situasjonen oppleves.
Generell kompetanse: Studenten har forståelse for hvordan depresjon i eldre år innvirker på de praktiske og kognitive ressurser.
Emne 2. Studiekraft 8: Delirium
Kunnskap: Studenten har kunnskap om delirium og vurdering av delir.
Ferdighet: Studenten kan observere og kartlegge symptomer på delirium, og rapportere til sykepleier og lege ved mistanke om delirium.
Generell kompetanse: Studenten har forståelse for hvordan delirium påvirker situasjonen og samhandler for å finne løsninger.

Emne 2. Studiekraft 9: Kartlegging av smerte - MOBID - 2
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om smerte og smertevurdering.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan identifisere og kartlegge smerte ved hjelp av MOBID-2.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har forståelse for hvordan smerte påvirker pasientens situasjon og samhandler for å finne løsninger.</p>
Emne 2. Studiekraft 10: Forståelse og kartlegging av atferd
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om APSD og om prosessen frem til et tvangsvedtak.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan kartlegge en situasjon med utfordrende atferd, identifisere behov for tilrettelegging, gi tillitsskapende samhandling og utføre tiltak med fokus på mestring.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten er bevisst sitt faglig og etiske ansvar, fremmer tillitsskapende samhandling og støtter opp under pasientens medvirkning for å unngå bruk av tvang.</p>
Emne 3. Studiekraft 12: Fordypningsoppgave – pasient og pårørendes situasjon
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om kartleggingsverktøy for å forstå og vurdere pasientens situasjon og samhandle med pårørende.</p> <p>Ferdighet: Studenten vurderer pasientens situasjon ut fra den utvidete modellen og planlegger, gjennomfører og evaluerer en pårørendesamtale.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å prøve og forstå pasientens og pårørendes situasjon.</p>
Emne 4. Studiekraft 13: Måltidet som miljøbehandling
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om spesifikke miljøtiltak som inngår i måltidets gjøremål.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan kartlegge og identifisere ressurser, behov, symptomer og atferd som skal ligge til grunn for individuell miljøbehandling og kan tilrettelegge måltidet fysisk og psykososialt.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten kan utvikle konkret miljøbehandling ved å planlegge, iverksette og evaluere.</p>
Emne 4. Studiekraft 15: Forståelse av pasienten i det psykososiale miljøet
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskaper om tilrettelegging av psykososialt miljø.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan anvende kunnskap om å tilrettelegge for et støttende sosialt miljø.</p>

<p>Generell kompetanse: Studenten har utviklet en etisk grunnholdning der personen med demens og/eller eldre med psykiske sykdommer får oppleve mestring og trygghet i dagliglivets aktiviteter.</p>
<p>Emne 4. Studiekraft 16: Forståelse av pasienten i det fysiske miljøet</p>
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om tilrettelegging av psykososialt og fysisk miljø.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan anvende kunnskap om å tilrettelegge for et fysisk og støttende sosialt miljø.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har utviklet en etisk grunnholdning der personen med demens og /eller psykisk sykdom i eldre år får oppleve mestring og trygghet i dagliglivets aktiviteter.</p>
<p>Emne 4. Studiekraft 17: Pårørendesamtale – forståelse og samarbeid</p>
<p>Kunnskap: Studenten skal ha kunnskap om pårørendes situasjon.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan samhandle med pårørende i en pårørendesamtale.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har utviklet etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å anvende prinsippene i personsentrert omsorg i relasjon med pasient og pårørende.</p>
<p>Emne 4. Studiekraft 18: Gjennomføring, evaluering og refleksjon</p>
<p>Kunnskap: Studenten skal ha kunnskap om holdningsplan, observasjon og om DCM som kartleggingsverktøy innen personsentrert omsorg.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan anvende kunnskap om å for et fysisk og et støttende sosialt miljø slik at pasienten mestrer.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten kan forebygge og lindre psykisk uro og smerte der en vektlegger positivt personarbeid som fremmer økt trivsel, mestring og velvære.</p>
<p>Emne 4. Studiekraft 19: Aktivitet – samarbeid med frivillige og/eller pårørende</p>
<p>Kunnskap: Studenten må ha kunnskap om målrettet miljøbehandling og personsentrert omsorg og om metoder og tiltak som fremmer samarbeid med pasienten, pårørende og frivillige.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan anvende kunnskap om samarbeid med pasienten, pårørende og frivillige innen miljøbehandling.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten kan utvikle miljøtiltak på egen arbeidsplass i samarbeid med andre faggrupper, brukerrepresentanter, pasienter, pårørende og frivillige.</p>
<p>Emne 4. Studiekraft 20: Kunnskapsdeling om miljøbehandling</p>
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper, forstår at faglig kvalitet innen demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre har betydning for</p>

helsetjenester og eldreomsorgen i samfunnet og forstår hva som fremmer en god omsorgspraksis.

Ferdighet: Studenten kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for undervisning og veiledning i målrettet miljøbehandling.

Generell kompetanse: Studenten kan utvikle opplæringstiltak om bruk av miljøbehandling gjennom kunnskapsdeling, faglig veiledning og refleksjon på arbeidsplassen.

Emne 5. Eksamen: Miljøbehandling i praksis

Kunnskap: Studenten har kunnskap om personsentrert miljøbehandling og kan grunngi faglig, etisk og juridisk den valgte miljøbehandling.

Ferdighet: Studenten kan planlegge, gjennomføre og evaluere individrettet miljøbehandling og deltar i faglige og etiske refleksjoner.

Generell kompetanse: Studenten kan utføre individrettet miljøbehandling på egen arbeidsplass, reflektere over egen praksis som omsorgsgiver og kritisk vurdere hvorvidt miljøbehandlingen fremmer god omsorgspraksis.